

ԱՐԵՐԱՏ

ԸՍՏԻՒ ՀԱՍՏԻ 20. 1851. ՃՈՒՆԱԸՐԻ 27

ԸՆԴԳԵՅԻՆ

Լրագիրք և Օրագիրք

1.

Ընդհանուր Լրագրական Օրագիր, Օգոստոսից, Քաղաքական և
Բնակչական Լրագիրքը երկու շաբաթը մի անգամ ուղարկված
զբնական հարկատուների և Գործակալի Պաշտոնի Պաշտոն
Տարեկան զինն տեղը է 120 դուրաշ. եսկ թիֆլիզ ճաշ
նապարհի ծախսով, 7. մանեթ. 80. կոպեկ.

2.

Բաղնաձից Օրագիր Բարդուխյան, Բանասիրական, Տոմարական և
Բնակչական զինն տեղացի հրատարակի Ի Մեխիթարյան միաբանություն
Ի Մեխիթարյան Բաղնաձիցը ամիսը մի անգամ կհրատարակի երկու
երկու տեղացի 16 երես ութամյա թերթով. Տարեկան զինն
թիֆլիզի մեջ ճախարհի ծախսով, 4. մանեթ 50. կոպեկ.

3.

Լրագիրք Լրագրական Հանրապետական. Տանձրագիր Կաղաթից

306
Առջուր իշխմանը ասե՛ զմեզ երջանիկ Լըհրատարակիլ Կարեւ
թայ, ռոմանօր մի անգամ. Խմբագրիչն է Սեդրակ Դաւթեան թա
ղիմթեանց Գլխը Թիֆլիսի մէջ ճանապարհի ծախածը 15. Բ. 20. Կ

其

Եւրպայոս Շարաթական [ուրեր։ Այս] բարկը շարաթը հասնում
էր Տատարականի վրան առ իմացություններն են այն տեղի Մխիթարեան
Մխկումով թիւը։ Վրան լինելիքը մէջ. ճանաչարհի - ծախածը
7. d. 80. k.

5.

Հայաստան. իրողից Կոստանդնուպոլսյ Բազմբական, Աղային,
Քանութարական և Առետրական Այս լրագիրը ահի երկուշաբթի
երբ կը հրատարակվի լրագրելին է Յովհաննես Զամբարան Գլխե
Նիքիթիլու մէջ ծանուցարհի ծախսով 7 մահիթ:

51.

Բառամասեր 1 բաղեր Մեղակողի (Ե Զորհատան) Գողարամի
Գրադիտական և Գողարամի Եր 1 բաղեր 15 օրը միանգամ
կըհրատարակվի միևնույն ժամանակ Գլխի Թիֆլիզու մէջ ճանապարհ
հի ծախսովը 8. մանէթ 20. կողէկ

7.

Սուրհանդակ Ռազմաբանության Լեզուի Տեղաբնակ Օսմանյան
Լ. Լ. Լեզուի կրթության համար Կոստանդնուպոլսի ամեն շաբաթ. Ե. Ժ.

8.

Արարատ Այս Լիտուրգիա կը հաստատուի Տեղեկա ամէն Հարաւթ օր
Լիւթադրիէն է Գալլիէ Բաճանց Կառուկանեան Արա սրբայման
հերը Կապրիէ Թեմէի Քերշը Եպիսկոպոսին Եւսեբի

Եւ ճանաչեալ որպիսից և թէ ուրիշ քաղաքներէց ուղղոյնէր լինին
 Կորսա թմբակից զսկերտ ճամբորդ առանձին պիտի վազարեն իր բայց

ի նշանակեալ զնից մէկ մանկԹ արժամԹ առանձին պիտի վճարեն,
եթէ որ փաշտով ստանալ կամենան Օրոգկոր չուսով ձեռք հա-
նելու մասին ամեն կարելի միջոցները ՚ի պարձ գրուած են:

Դասանալ:

Ընդ որս վճիտ շրմոխի անբայտ անօր ընդ կամօր,
Դասա կրեալ իմ անդրանիկ ինձ Թախտաել փորձուար
Ես ընդ կորուստ իմ բազդին յոգը ընկելուց անմոռել
Նախաւարդոյն մինչ գրուել կէտ պատկ ռակեփունջ:
Ես անդ մինչ նա յանցանոց ինքն ձգեալ բեռանց կոյս
Գաւշակէ ՚ի պատիւ ՚ի մահ բերել մատուցաւ:
Սուր բացելէն մինչ դախտին զ ճանապարհ կենսագործ
Փակեաց, ես անդ կայի մերձ առ սերտիւն ահապին:
Ըղեխորով մինչ Լեւոյ առ դիւանը Լեւելի
Լատուտաւթոր հեկեկէր, ես պաւակից լինելի:
Նախաւարդոյն անդրանիկ Եղադրանդան մինչ Կոյն
՚ի խելս Եղե բանդապուշ, իմ զովանոցը սկսաւ անդէն:
Համոյնաղինջ ծարր ողով աստուածատար որտառ հոտ
զ Եւր հանդէս իմ աչաց տերձ ընտանեօր վերամբարձ:
Մինչ ըստակեցուն կենդանեօր դոռն կռուէր ՚ի Մասիս,
Ես յերկնաբերձ յոյն ՚ի ժողս դար կազմէլ ռակէ հիւս:
Հառապին հոտ անուշից սղծակիցի արդարոյն,
Հոտոտեցան իմ ուղունք անդը ՚ի սեղան քաջամկն:
Օ անօրուԹի պորզ օղոց ես դունեցի կրփնորակ,
Ընդ ազդ մարդկան Լատուոյ յանդարձ ուխտի նշանակի:
Ես անդ մինչդեռ կրկնածին Երկնից Լըբայն զօղ չնչեաց,
Օ իս ընդ նմա չքասի հիւրընկալաւ տղ Տօփուսայ:
Ըրջայուզուր երեքին պատարագօր մինչ ՚ի տես
Երկնայացան օծելոյն, ես յոյն գտայ ՚ի հանդէս:
Պառաւածինն մարգարէ Զորդանանու ՚ի փուկ
Մինչ միջոեաց զ սուրբ Սուրբն, ես անդ վերնոց համարակ:
Օ Թիւ առուց երկնային Գահակալին յաշխարհ:
Ես Թուեցի ցերեւուն կէս ես ընդ պլ երեքի:
Ընդարտակիր մինչդեռ նա ՚ի մահ փութաց կամակար:

Ի՛հ առաջի սնիրաւ զՃիւ լուաւ վայրապար
 Ի Վարդաթոյ զառաջինն իմ բողիղէն սուր ակեղք
 ՂԵ՛սաւաճ տեհին պիղիկ 'ի փայտ 'ի գլուխ ոյտակ բաղմաքուք
 Բնդ տարազարտ մինչ ընդ մահ երկիր դողցոյր լայնատարր,
 Ընդին ընդ իս բաւառախաւ խոյ հառնակէր 'ի իւաւոր
 Սինչ զվերջինն նա առ Հոյր մահուն բարաւտ որսաւոյ,
 Ընդառնաւ եւ վնայ գտանէի տիրազբեալ,
 Երբ աշխարհէ կորնեցաւ պաթ առ խնամն Օծերցն
 Մատանց նորա դործք անբան բարք կայուն սաստիկապին
 Վժռոմով զ արարտունն իմաւ 'ի շղեկոյն ահալին,
 Կաշանդեցաւ իմ հանդէպ արեւմտի սնմեղ Վարդանիկին
 Տէ՛ր եւ արցոյ երախան 'ի խոր վէհն անտունի
 Դի՛ւր յիմն արաւաւ անմահ անկոյն փոխանախ
 Եւ կարմախ Օռարկնայն երբ 'ի յիրկնից 'ի բարձանց
 Չարութիւն փրկովն ինկաւերկոյ բարդիւոյ
 Եւ անդ ներկոյ յորժամ լոյս Հոյստաւանեոց յաղջամաղծ,
 Փայլակեցաւ անաղօտ Ե հաւատոյն կապեոյ փունջ
 Ղոյստաւան եւ տեսի յորժամ որդիք Թաղակապ
 Առաջիկաւոր սուր յողբեր պահ ոյահէին յաջարակ
 ՂԵ՛ն գիտեմ բարեմարդ յորժամ բարամբր երկնաբերձ
 Ղլուի յոխորտ ամբառնոց ամբարտախօջ մերձ ընդ մերձ
 Տեսի սոյ՛ վնի Հոյստաւանին նովաւ շաք
 Սինչ 'ի կարմաւ եր Վաղեկ զի փոխեցաւ յանդերձ սուր
 Սինչ բարձրաբերձ բերդորոյր տեղիք ամուր Ե լերինց
 Բազմախնին հայցան վայրանին իարեւսկի
 Եւ նոյն Ժամոյն յաւերակս անմահաւոց վէս բրգանց
 Տորապուշակ ընդ հառոյ գիշերէի յորդ առ 'ի բոյ
 Օյս հայտաւանն ո՛չ ծանուա մինչ պետութեան յայնէր փոր
 Ը՛նդ յորժամ դահ արբոյս 'ի փայր հակեաց անկող...
 Օյս 'ի ճախի վրայեցից իմ ամենայն Ե յայնի,
 Վերկայն անցեալն Ե դարցն ուր անուն անյառնի
 Մահկանայնոյ մինչ յարեւ կայտանս պոլն հեղ մանկան,
 Բէ՛ ճանաչեն գիւ ընտ լճի Ե եղից յաւտանս
 Ը՛նդ մինչ աւաղ խոյս օձ գիւր առաւ իւսմեոյ բարձրակ
 Օ առամութեան պարտեք մահունն ջամբեալ զճաշակ...
 Սնա զու ձնա Թարգմոյ Ե ինձալից տաց հարձան
 Սէտ 'ի կիւն զուգալով կիւսեկոյ լոյս գոյ անբիւն

Բաւ քեզ լիցին զանձնէս մէկ զոստանդածոն նժդեհէս,
Եւ փութացայ հեռաւոր փայտայ զնին 'ի կրկն:

Մեռել Եղբանդանդ, յաշխարհս երբ: Տրան Դա՞ն. Պարտէ՛ւն
'ի Եր. Եւ ի Երանոն:

Իջանդացալիկն:

Քրիստոս յարեալ 'ի Դաւիթ:

Դաւանդար (Տուն մտնելով տառմէ) Քրիստոս յարեալ 'ի մեռելոց,
սկսելի մայր:

Մայր: Օրհնանէ քորութիւնն Քրիստոսի, իմ նազելի
զուստը:

Դաւանդար: Ի՞նչ քեզ ձու, մայրիկ:

Մայր: (Համարելով նրան) Ի՞նչ է քեզ ձու. մո'տ արի
միմեանդ հանձն քննի:

Դաւանդար: Ի՞նչոր շուն ուրախ ոտ'ն է:

Մայր: Հրամեքես, զգի. ի՞նչ կարող է ստիլ ուրախ լինել քն
միտանդութեան օրից՝ երբ մեր վրեկիք յարեալ 'ի մե
ռելոց:

Դաւանդար: Եւ նա մեղ էլ յորութիւն կուտայ, երբ մերսին
աշխարհ կուգար:

Մայր: Ի՞նչպէս է իմ սիրելի. Քրիստոսի յորութեան ժայ
հիմնած է և մեր յորութեան յոյր. մեր հաւատումներ
թէ Քրիստոս յարեալ, էդ օրոշառի հաւատումներ, որ
Եւ մեղ էլ յորութիւն կուտայ. ահա ինչ պատճառի
մեր էս օրին ձու եւր բախշում միկրմէկու:

Դաւանդար: Ի՞նչ ի՞նչպէս բան է, մայր. մի՞թէ ձուն մեղ կարո'ղէ
հաւատայնել, թէ մեր յորութիւն կուտանան:

Մայր: Դ հարկէ կարող է. նա մեր յորութեան նշանն է. մա'իկ
տուր էդ ձուին, ու'նի արդեօք նա կենդանութիւն:

Դաւանդար: Չէ. նա էնպէս է, ինչպէս մեռած:

Մայր: Բայց ի՞նչ կարո'ղէ դուս դալ էս ձուիցը:

Պատուարժան Վառելի, և ի՛նչպէս գեղեցիկ, փափուկ փետուրներով,
և պզտիկ թիւերով:

Մայր Տրոսն^ժ ամեն ուրեմն իմ նաղելի, որ ձուկը ծնունդ կեն
գտնի թռչուն, որ յառաջ չուրէր քնառ կենդանութեան
նշան ինչ: Եղնախն անը էլ Բրիտանի երկարդ դա
րտեան ժամանակը, փոշիի մէջից յարութիւն կրտսնանը
և կ'աղբերը յախտեան:

Պատուարժան Ընա, ինչ պատճառի մէնք ձու բաշխումները իրարի
էն մինչև յայտմ չ'դիտել, թէպէտ փաղուց իմացի էլ
որ մենք մեռած տեղից յարութիւն կրտսնանը:

Մայր Սօսիկ տուր, երբ որ Բրիտանի յարութիւնը կու
շարժաւորես ձու տարի, միշտ միտդ բեր, որ մենք բա
ժանելով էս սեղի կեանքից՝ թէպէտ հողի մէջ մեռած,
մուսնից ինչպիսի թռչունը էս կ'էպսոմը, բաց ձոյնի
փողց հրէշտակաւորեան մէկ րոպէսով կու կենդանանանը,
կու փրկվանանը հողից, և կու համարձակը ամուրբով
երկրի մէջումը, որ առաջ գնանը Յիսուսի Բրիտանի
որ կողայ անթիւ հրէշտակիւրով դատել կենդանեաց և
մեռելոց:

Պատուարժան Ընա ի՛նչպէս ուրախութիւն կ'լինի մեզ, որ մեր փրկ
չին յառաջ կերթանք: Ընաչէր, Ընա պատճառի մենք
համարումներ իրարու:

Մայր Համբուրեղ, օրդի է նշան փոխադարձ սկսող, որով
կուտորումներ Բրիտանի պատուէրը միտդ բերու
մեռ ո՛րք:

Պատուարժան Միտս է, մայր Յիսուս Բրիտան չարադանելի յա
ռաջ տառց էր առարկեցր: Մերեւէր գիւնանու պղծ
էս գէնդ սիրելի, Ընա ինքրէր դուք իմ միտս բերի
թրեկ, երբ որ կարդումէիր չարադանաց աւետարանը:

Մայր Վատարէ, օրդի էս օտը պատուիրանը, էթէ կամի
յարութիւն տոնես էնպէս՝ ինչպէս, որ Բրիտան յարա
թիւն առաւ, և սպրիս Ընա հետ յախտեան յոյ
քոյա թիւնումը:

Պատուարժան Ընա սիրտ մեմ ամենին և ցոյնիւնումմ, ամենի բախ
տուտութիւնը Ընա գոյք ինձ ստերազեր, Ընա սիրելի
մայր:

Մայր Արիւնի, Ընա կ'նշանակէ էս բոքսպաշտ զոտրութիւնը:

պայմանն շնորհատրել Քրիստոսի յարութիւնը:

Դոնատիս: Երբ որ մեր տառմանը՝ Քրիստոս յորեւա՛ր ի մեռելո՛յ: Ճշմարտացէս յարեալ, որհնալ է յարութիւնն Քրիստոսի: « Էն ժամանակ հաստատեցանք իրարի, որ Յոսեա Քրիստոս թէրէտ մեզս, բոլոր զարկեալ յարութիւն առաւ: Երբ որ բաշխումնք իրարի ձեռ, էն ժամանակ հաստատեցանք իրարի, որ մերել Քրիստոսի երկրորդ գալստեանն ժամանակը յարութիւն կրաստանանք, ինչպէս որ մատենիք յարութիւն է առնում ձուկը: Երբ որ համբարումնք, իբր թէ ստեղծ կամենումնք պէտք է սերնդ իրարս: Էնպէս՝ ինչպէս որ Յիսուս Քրիստոս սերնդ զմեզ: »

Սուրբ: Ի սե է, իմ հոգեւի ուրեմն մի՛ մոռացիր ամենեւին թէ ի՞նչ կրնանակէ համբարելով շնորհատրել Քրիստոսի յարութիւնը, և միշտ կատարելք էս ջերմեւանդութեանով առ Քրիստոս և մտերիմ սիրով առ բոլոր կամս:

Դոնատիս: Էս վստահումն մի՛ հարցնել ձեզ մէկ բանիւ անտեղի, բոլոր յանկանումն իմանալ, թէ ո՞ր ամենեւց տառ շնորհատրել Քրիստոսի յարութիւնը:

Սուրբ: Էս կրնանակէ մի և նոյն խօսքը՝ եթէ զա՛ն հարցնելք ո՞ր առաջին անգամ տաայ: « Քրիստոս յորեւա՛ր ի մեռելո՛յ: Ճշմարտ է իմ սիրելի, թէպէտ և նա առաջ տանց ձախ և առանց համբարելոյ: »

Դոնատիս: Ի՞նչպէս է, մայր:

Սուրբ: Ի սե մի՛ աք արտ, միտ՛դ բերումնս իսկի մէկ բան աւետարտելի պատմութիւնից:

Դոնատիս: Ե. Բ. հասկերես, հրեշտակն տաայ եղ խօսքը:

Սուրբ: Պատմել, ի՞նչպէս պատահեցաւ էտ բանը:

Դոնատիս: Ետեաթի առաջին օրը, էս օրից անտեղ Արտակի է կաշմում:

Սուրբ: Հրամարես, իմ հոգեւի, էն պատմաւի, որ Յիսուս Քրիստոս էս օրին յարութիւն առաւ: Ստորանկէ պատմէ:

Դոնատիս: Ետեաթի տառագոյ օրը կէս գիշերէն առաջ Ստեփան Մողղաղեանցին և նոյն ընկերները, եկան Քրիստոսի դերեմանի վրոյ անոց խնկով, որ օժեն կրա մարմնը, և յանկարծ առեսն էն տեղ հրեշտակին, որի ուրեքը փայլ

լուսինն ինչպէս կոյճակը. և շորերը սկստակէին ինչպէս
ձիւն. նրոնք շատ վախճան, բայց հրեշտակն օտայ նրանց.
"Մի վախեցէք, դուք պատումէք Յիսուսին Եւ էս
տեղ չէ, նա յարութիւն ստաւ, անստեղծ ուր թա-
ղեցին նրան."

Մայր. Եւ ի՞նչ գիտես, ո՞վ ամենից յառաջ շնորհաւորեց
Քրիստոսի յարութիւնը, և ո՞վ հաստատեց հոռնաւորնու-
թիւնով, և պատասխանեց," ճշմարտացիա յարեաւ, մի-
այրը յերաճն աղիւսը, ի՞նչ նայելի.

Դանաւոր. (Մայր արաւ): Մէկ անգամ զնուսին Երկու աշակերտք
մէկ դեղ. ճանապարհի վրէն յանկարծ մօտ հիտա նրանց
Քրիստոս Երանք չճանաչեցան, իստումինն նրա հետ նրա
յարութեան և թաղման վրայ, իբր թէ մէկ ճանապարհի հետ
էտիւ հասան դեղի մօտ և բախան իրիշխաց աւան.
Յիսուս Քրիստոսը հօտը կարեց և տուեց նրանք Լի-
ժամանակ յանկարծ ճանաչան նրան. բայց Յիսուս աներեւ-
ութացու նրանց աչիկը Եւ շուկերաները ուրախութեամբ
զարման յարաւորեց և պատմէին աւաքեալիսին, թէ տե-
սան Տիրոջը: Ին ժամանակ տասն և մէկը աւաքեալ
ները ի միտին միտնէն օտային," ճշմարտացիա յարեաւ
աւելի Կարմաւմ. թէ էդ պէս է, իմ սիրելի մայր.

Մայր. Ինչպէս է իմ սիրելի. պէ՛մ միտդ բեր, երբ որ մեր
ստումներ Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոյ, հեռեւմեանք
հրեշտակին. իսկ երբ ասումներ ճշմարտացիա յարեաւ, հե-
տեւմեանք սրբոց առաքելոց.

Դանաւոր. Երբ սկսեցին ձու սող միմեանս, մայրիկ.

Մայր. Եւ ասումին անգամը, ինչպէս պատմումէ թերմեանդ
տանդութիւնը սկսեց Մարիամ Մարգարէնաւի, նոյն կինը
որին Հրեշտակը շնորհաւորեց Քրիստոսի յարութիւնը.

Դանաւոր. Իսկ Մարիամ Մարգարէնաւին ո՞ւմ շնորհաւորեց, մի և
նոյն ժամանակը բնակեց և ձու.

Մայր. Հազմեց Մաշտոտին Տիրեղոսի. նա եկաւ Հաւիթ Էն
պատմանի, որ բարոյէ տեւաւրանը. դնայ թաղաւորի մօտ,
և ուրաւ. նրա համար կոչմիւ ձու Բայց, Քրիստոս
յարեաւ ի մեռելոց, և նա իօնքերով Մարիամ բնակեց
նրայ աւաքը իր քարոյութիւնը. Եւ ասին զարու յիշատա-
նեալը պատմելով նա աւաքիւ ի քարոյին յիշատա-

կութիւնը, հարկաւոր համարեցին հետեւել նրան, և չոր
հաւորել իրարի Քրիստոսի յարութիւնը, սկսեցին բաշ-
խել ձու իրարի:

Պատար: Պաշտօնաւոր, մայր, որ Մարիամ Մաղաքիտացիէ տա-
րու ընծայ Տեղեկոսի կարմիր ձու, լծնը որոտնաւի էն
ձան կարմիր էր և ոչ ուրիշ գոյն:

Սուր: Ինչպէս ձուով Սրբաշին Մարիամ ուզումը ցոյց տալ
Պայտերը, թէ Օխոս յարութիւն աւուր, և մեզէլ յո-
րութիւն կուտայ, հետէս կարմիր դուռով ձան օրինակ
բերեց նրա կենտազարժ արեանը, օրով նա բուսց մեր մեզ
բերը և նրանով աղանեց մեզ յաւիտեանական մահի
ձեռաւոր:

Պատար: Եւս շորհակարեմ, իմ սիրելի մայր, որ դուք ինձ
հայէս բաւ մեկնեցիք: Այսպէս ան մեծ ուրախութեամբ
կը շորհակարեմ ձեզ Քրիստոսի յարութիւնը: Այսին
պի պիտի հաւանութեմ թէ ինչ խորհուրդ կայ հա-
յութեանի մէջը:

Թարգմանեաց Լեւոն Մարգարէ

Հարեալութեմ:

Քահանայ Աստուծոյ և՛ ասաց ից, և արդար խղճմանն օր
խնդաւ՝ որ սիրտի ձեպհական հարստութիւն չունենար Թաղաւորա-
կան իշխանութեամբ՝ իւր երեք որդւոյն բաժնեց ասաց երկկն
Որոհեալն սարը հոնեմէն էր, սորի առջեւն տեսնված երկկն տուեց
մէկ որդւոյն, ալ կողմն տեսնվածն՝ տուեց մէկ որդւոյն, ձախ կողմի
տեսնվածն՝ տուեց մէկ որդւոյն, այսպէս այն մեծ աշխարհէն ջրով
որոտած՝ մնացեալ քիչ երկկն որդեա խորհակար Թաղաւոր բաժ-
նեց իւր երեք որդւոյն Սուրը կենդանութիւն մէկ մէկ հասն մա-
տաղի համար որդեղով, պահելով, մնացեալ երեք ջուխան, մէկ մէկ
ջուխան՝ տրու և էգ՝ բաժանեց իւր որդւոյն Սէկ տանին դարձա-
ւոր տուն: Եւս մնաց այն տեղ, որ որ մեղանն էր ընած:

Սեան և իւր կինն գնացին մէկ կողմ: Քահան և իւր կինն՝ գնացին
մէկ կողմն: Յարեմ և իւր կինն գնացին միւս կողմն: Ըսին մէկ

որդիքը իւրեանց կենայրու համար՝ մէկ մէկ տեղ ընտրեցին՝ որը՝
մէկ մեծ ծառ գտաւ, նորա շուտքի տակը նստաւ: Նորա ձեւերէն
իրան համար տան նման ծածկոյթ շինեց: և այնպէս արաւ, որ լինի
էլ, և իւր կինն էլ այն ծառի տակն որպէս տան մէջ բնակութեան
թէ զազանայ երկիւղ ունենային, այն ծառի վրայ կ'երանէին իւր
մանակաւ՝ երբոր Բստուած նոցա անդրանիկ զօտի տուեց, նոցա
կանայրք այն ծառի ձիւղերէն կ'ախելէն օրօրաց: այնտեղ մեծացու-
ղին իւրեանց զաւակը (Արջտաներէն) մէկ յուշ և մէկ կով: (պիտը-
ներէն) մէկ խոյ և մէկ մարի: սցծերէն՝ մէկ նոխալ և մէկ ալոջ
այսպէս ամենայն սուրբ կենդանիներէն, որն որ հարկաւոր էր մարդ-
կան կենաց արդուտի և մեռելի համար, նոյնպէս և բնութի հա-
ռձիւ, բաղ, հնգեհաճաւ, և այլ ցանազան կենդանիներ, և դրասա-
ներ, այս երեք տունն ունէին, Եւրից՝ իւրեանց հօրէն և թաղաւորէն
տուած պարզէն Երկրի պարարտութիւնն, Բստուծոյ օրհնութիւնն,
շուտ բազմացոյց նոցա: Ընի ծառն եղաւ նոցա հովար տուն, և գե-
ղի առաջին հիմն: Եւ որ ծառ չգտաւ, նա որոտեց՝ սարի մէջ մա-
լորաց, և այն տեղ բնակեցեալ: Եւ որ մարտոյ ևս չգտաւ, նա
հողը փորեց, և դետնի տակը բնակարան շինեց: Ի հարկէ այս քա-
ներն առկելու ժամանակն շուտ կ'առնէր բաց լինելու համար՝ ժամա-
նակ շատ կուգէ որ լինի: Եւնչն ոցսօր ևս կոյ մարդկան մէջ սովոր
աւելին, որ թէ տուն չլինէ, դարպասի մէջ մէկ մեծ դերան կ'լինի,
այն առաջին ծառի օրինակաւ, և կառնի Բէշալ Բոնի, ոյսինքն մայր
դերան, որ բոլոր տան ծածքի ծանրութիւնն փին կ'առահէ: Բարե-
կամ փայտէ տուն շինէն հասարակաց սովորութիւն է: և դեռնաւոր
տարբերութիւն մն կենաց, բոլոր Բնայի երկրներումն կ'առնենք:
Գետնի տակն՝ զօխարար ստանութեան սղաղաւ շատ ալոջ կ'կենան:
Եւնչ այսօրէն՝ Եւրի որդիքն թէպէտ աներով բաժանուցան, բաց
միշտ գալիս էին, ժողովումէն Եւրի մօտ, այն սեղանայ չորս պոստան,
իւրեանց մոտայ տեսութեան համար, և Բստուածային որոշանն
ժամանակ ժամանակ կատարելու համար: մանաւանդ՝ որ ամենայն օր
իւրեանց մոտայ համար կերակուր և մեռելոց շերտը համար՝ պար-
տաւորութիւն ունէին, և ցանկանում էին՝ թէ որդիքը և թէ
հարսները:

Եւ քահանայ եւ՝ ասաց Բստուծոյ կենդանւոյ, եւս պիտի չունենամ
սեպհականութիւն: Բստուծոյ անուամբ լնէ՝ որ տուրք լինի, ինչ որ
նուէր լինի սեղանոյն, այն սեղանէն պիտի արդիւն առայ: Թափաւոր
եւ՝ ասաց աշխարհի, իմ որդիքս իմ ժողովուրդքս՝ եւս իմ հայրստերս

կաթն կթնն, մածուն շինեն, կարող հանեն, իւրեանց ունեցածին
 տաներորդ բովինն որ Աստուծոյ նախընտրէն, այն ինձ բաւական է,
 որպէս թաղաւորի և որպէս բահանողի: Այն Աջի ուսկուակ մա-
 վերուն մի չէր տուլ դասիւ: այն պատկառելի կերպարանայինն մի
 չէր բաշտել: այն քաղցր ծերացն մի չէր շանկունաբ կերտուի
 բերել: Մանաւանդ ինքն աշխատակիր լինելով, ամենեցուն աշխո-
 տութեան օրինակ էր և խրատող: մեկ տնդամ որ երթար իւր դա-
 ւանայն անուշեհան իւր պառաւ կարակցի բնկերութեանը, այն
 ևս բաւականէր: Այն պետի՞ որց վերայ մին էր դալիս՝ ճանաչե-
 լով որ ինքն տէրն է, չէր կամենում որ արդիւնքն զուր անդէն
 փչանայ: Արդէս թաղաւոր՝ հարկ օրհանգից, ո՛ր ժայռաբլուզէն
 որ իւր որդիքն էին, այլ գեանէն, որ ամենեցուն կերակրոյն սիրտի
 լինէր: Տեսա՛ որ անատուրն միշտ դեանի վաղէն են իւրեանց ան-
 ունէր՝ պոռտում: անայ՝ ես ևս դեանէն սիրտի հանեմ իմ աղ-
 բաւան, և իմ՝ մարմնիւմ որդւոյ՝ երջանիւթիւմ: Յիւնց Ա-
 տուծոյ բանն, որ ասաց Աբամիս, քրտուրք երեսաց քոց կերկնիս
 գհաց քո: Յիւնց որ Աստուած անիծից մականանին ասել էր Աղա-
 մին, թէ փուշ և տառապի բաւաւոցէ քեզ երկիր՝ ի դործս ձեռաց
 քոց: Կամեցաւ յօժարութեամբ այն փուշն և այն տառապէն՝ ձեռք
 նէճքն: Աստուած տեսնելով նորա հաղանութիւնն, օրհնութեան
 փոխարէ: Առաւ բաշն, և սկսաւ երկիրը փորել, և ունեցած սեր-
 մերքը ցոնել, և աղբիւրներէն ջուր արել: Արելլաւ և ցոնելու դե-
 տին շատ ունէին, իւրեանց տաւարը և ոչխարը տրամացներու սեղ-
 շատ ունէին: իւրեանց նախնիները բազմացնելու սեղ շատ ունէին:
 Այլի հարսունքն աշխատանքէն չէին վախճում: Յունէին շատ օնա-
 կան գրագրներ: իւրեանց զաւորները սղին իւրեանց աշխարհներն: երբ
 որ ունեցան դաւախներ, ունեցան դաւաներ, ամեն մեկն անդրանիկ
 որդիքն, մեկ մեկ հատ դաւանքու հասիւ գաւառն: տես թէ ի՞նչ
 քաղցր կեանք էր նոցա կեանքն, երբ որ մացելով, բաւաւջելով դու-
 լիս էին ոչխարները, այծերը, գաւաւները, օւլերը, հարձերը, կովերը,
 երկեղանան ժամանակը յօրածելու տեղէն: հարսները՝ իւրեանց կոթ-
 կէտերու ամանները տանում էին, կովերուն ոչխարներուն և այծերուն
 կէտերու: ամենայն մարդ իւր հարսնութեան փոյլ էին աւախն: Մար-
 դերը հոգէ տնօրէնք, ամեններ շինել տալեցան, կամ փրցոյց գա-
 նազան տալաներ, իւրեանց աւելորդ տնեցածներն օրհնելու համար:
 կովմաւ կարողը առտու ուղմիս թեմա՞ր տաւում էին, կըտանում

էին, իստք էին տալիս Մատթոյ, և ամենեքեան խորհոնց երեսոցն հաւարելով՝ հանդատանուէին՝ զերեկիսն աշխատութիւններէն, իւրեանց օթեաններու մէջն Մարտոյան երբ մօտենաւ՝ էր, այն զոգարար զեփեռն փշով՝ էր, ծառերու և ծաղիկներու անուշահոտութիւնն բերում էր թափոց և թաշնակոց քաղցը ձայները ծառերու փայլեց հնչումը. նորաշէն աշխարհի անմեղ բնակիչք իւրեանց աչքը իւրեանց սիրելեաց ձայնով էին բոց անում, և անդական ծաղմանն տրտնութեամբ առաջ գնալով՝ միմեանց բարի լոյս էին առում:

(Երանանքստեմէն Եղի)

ՀԱՅԵՐԱՆ

Եւս երեւի մարդը, որոյ անունը հաշուելով է բաժանակ աշխարհէ գիտուններու մէջ, զարմանալի է, որ յոյանի լէ՛ թէ յ՞ր բաղարքուն է ծնած, կամ ո՞ր քաղաքում է կեցած, կամ ո՞ր քաղաքումը մեռած:

Հասարակօրէն կարծումեն թէ Օմուռնիս (Ամբ) քաղաքի ծնունդ է. և ով որ այս կարծիքը կամենում էրել, հերքել, լէ՛ կա բողոքում՝ հտատեալ յոյց տալ, թէ անգո ո՞ր բողոքի մէջ է ծնած: Հոնքոս կամ Հոնքոն, Եւսոյ Օմբոս բուռն դուրս եկած լինելով՝ կարծիք է տուել, թէ Համբոսը ՚ի ծնէ կըր է եղած, և այն պատճառ առաջել է Օմբոս, որ կ'ընամակէ կըր բաց իւր բաժնիւ, ոչ ունեցողներէն ևս շատ լաւ տեսնող, որովհետեւ բնութեան օրանշէն պատկերները այնպէս է նկարագրել, որ հազիւ թէ քոյ պատկերահանը կարող է նկարել:

Համբոսի անունը պիտի մնայ աշխարհի վրայ անմահ, և որքան լաւ բանաստեղծը որ յռաւմունան, միայն պիտի յոյց տան Համբոսի բանաստեղծութեան գերազանցութիւնն, որ յոյանի երեսում է նորա երկու բանաստեղծութեանց մէջ, որոյ մէկն է Եղիման և միւսը Ռեւոյման: Եղիման առաջ է այս բանաստեղծութիւնը (Եղիման) Եղիման, Հեղիման կամ Եղիման միջնաբերդէն, որն որ շինել էր Եղիման Թաղաւորը՝ Տրոս Թաղաւորի որդին, Տրոսի քաղաքի մէջ էր: Եւս պէս որ յոյանացիս որսամէլ ենք Մարտոյ մէջ, թէ Տրոս:

Թագաւորը շինեց Տրոյի քաղաքը, և նորա որդին Եղիսը՝ շինեց
այն քաղաքի միջնաբերդը, կամ վերնաբերդը (Երէւան) Եւրո
Յունաց ապրը և իւրեանց քաջերը եկան Տրոյի քանդեցին, և Ե-
ղիսը մասնաւորաց արին, երեք հարիւր քառասուն տարի յետոյ
դուրս եկաւ Հոմերոսը, և այս քաղաքի կործանման վրայ շարադրեց
այս Եղիական ատամ բանաստեղծութիւնը. որ մինչև այժմ, ամենայն
կարդացողներուն զարմացնումէ Ռէխական (Օրէսէն) Համերոսի
երկերը բանաստեղծութիւնն է. և արդեւ մէջ պատմում է Հոմերոս
Ռէխէս կամ Յուլիս թագաւորի իմաստութիւնը, կամ քաջու-
թիւնը, կամ նորա քաջած ներդէթիւնը և համբերութիւնը:

Եւ պատմաւն այս է. որ երբ Հոմերոսը աշխարհէ աշխարհ մտ-
նէր դալիս՝ իւր բանաստեղծութիւնն համար նիւթ պտտանելու. այս
ինքն ինչ որ սխալ երգէր, կամենում էր ամենայն բանը մտիկէն
աչքով տեսնել, լսել և համբանել. երբ որ եկաւ Եգիպտոս կղզին,
այն տեղի թագաւորը կամ իշխանը շատ հարգաւորութիւն ցոյց տուեց
Հոմերոսին Հոմերոս էլ՝ նորա մ'ըջանալութեան փոխարէն՝ կամե-
ցաւ նորա նախնեաց անոնքը աշխարհէ մէջ անցնելի պահել. և այս
պատմաւաւ սկսաւ Ռէխականը շարադրել. այն տեղ յիշեց, (ստան-
աւ դորդը մի վրան) Թէ Ռէխէս ինչպէս մարդէր, ինչպէս քաջու-
թիւն սուներ, ինչպէս իմաստութիւն ունէր, և երբ Յունաց թագաւոր-
ները կամենում էին երթալ Տրոյի վրայ պատերազմ, Ռէխէսը թիւ-
պէս չէր կամենում թողնել իւր գեղեցիկ կիներ, որ Պենելոպիոսը էր
անունը, և իւր մէկ հարիւր Տեթիմաք որդին Եւ Թէ թ'նոյէս հար-
կադրեցաւ երթալ. Եւ Թէ՛ երբ որ զնայ, Ռէխէս, ինչպէս շատ
երկատասարդներ հաւարկեցան Պենելոպիոսի գլխին, և հարկադրում էին
որ իրանց մէկուսիկէ հետ ամուսնանայ, բայց նա չէր կամենում.
և մէկ հնար էր գտել, որ մէկ կտոր կտաւ էր գործում և տաւակը,
երբոր այն կտաւը դրածւմ պրծնէմ, այն ժամանակը կ'ազնիւմ, կ'արտի-
վեմ մէկուսիկիդ հետ բայց ինչ որ ցերեկը պործում էր, շէշերը շան-
դուկը, և այսպէսով ժամանակէր անցուցանում. Բայց երբ որ տեսաւ
Թէ այն իւր ուղեւորները շատ լրբութիւն են անում, և շատ միտա-
ն են տալիս, իւր Տեթիմաք որդեջն գրկեց հօրը պատուել տալու. Եւ
Տեթիմաքի երթալը իւր հօրը պտտանելու համար՝ Պենէլոն Վաղդիայի
(Փրանսի) Եւրիպիոսը շինել է մէկ նոր բանաստեղծութիւն. Եւ
Տեթիմաք անուամբ, որ իւր Թէ Ռէխականի շարաւանդութիւնն է
Թէպէտ բարւա՛ աղբայ մէջ յուռածացան բանաստեղծներ, ինչպէս
որ Յունաց մէջ Հոմերոսը, Հուրականացոյ մէջ Վերդիլիսը, Բի-

զղիացւոց մէջ Միլամբ, Խաւարացւոց մէջ՝ Տասոյ, բայց ո՛չ մէկը
է՛հ հաւատարմեացն Հովնաթան, լի՛կողէտ և նոցա բանատեղծութիւններն
էլ շատ սառլ չէին. և շատ տեղ ևս, համարեմ՝ թէ չէին յետ մնալ
Հովնաթանի լաւ լաւ գրտիներն ինչն:

Եղի Բաղնի

Թէկոյէտ սակի դարը դնաց
Բացց սրտումս դարդ չ'մնաց
Թէ երկրումս էի մնայել
Անշուշտ չորսն էի դառնել:

Խմաստնոց դիրքը կորդարով
Խմանումնս՝ սմին բանով
Թէ խմատունը խնդրին հանդիսս,
Յիմարք միացն յհայրենիս:

Չաբտանումս հեշ միանգամ
Թէ երկրիցս հեռացած կ'ամ:
Գլխած է տէր և ողորմած,
Խնձ չի զրկել երկրիս փառացի:

Ահա՛ջ արտ է՝ յգու պարտն,
Եւ ախմարէ և ո՛չ զլծն,
Ի՞նչ մոնի տուն, մնաց անհոգ,
Առում՝ չտանու, դառնաց խնդր:

Սակի սիւռնք յոյժ պատուական
Չեն սեփական պարզի մարդկան
Կրթնոսին դու փութ բեր
Ի՞նչորիս սրտին ո՛ր ի կու բաշխ:

Խնձ չի տէրքը սակից տէրար.
Եւ դուքաններ հարկւր զաթար.
Իմ ուսմունքը՝ սակի դրելը:

320
 նապարհին սպորաճրսն ռուսը գինով լինելով ձկերն քշումէր անո-
 ղորմաբար. թէդէտ սոս խեղճ ճանապարհորդն տաճն մէկ դարաւիտ
 տեղ վեր վեր ընկնելու ժամանակին՝ ուրախութեամբ, ինչեւ ինչեւ
 տակացն հարգած ռուսն էլի քշումէր ձկերն, և անդադար տաւով էր
 հէ՛լու: Ա՛րքայիւս սցնրան քշեց, որ սպչիլ օտ (կոխու, քօշկօն) կո-
 տրվեցաւ, և իոյճարի ճանապարհորդն գրորվեցաւ մէկ փոսի միջ,
 գլուխն պտտուեց, քնկելի քորդեց, ձեւքն ոտքն ցուեցաւ: Ինչեւիցէ
 մօտիկ տեղից գլուղայիք եկան, սոյն օտ շինեցին. քարդու դուխը,
 ձեռքը ոտքը փաթեթեցին, նստեցաւ զին սոյր. և սկսաւ երթալ:
 Բնկաւ սպորաճրսն սկսաւ էլի առարկան նման ձկերն քշել: Վանի
 օր սոյն էս խեղճ՝ հիւսնոյն վեր վեր էր գնում, հիւսնոն սղուղա-
 կումէր, ինչեւ, ինչեւ, ինչեւ, սպրաւանն էլի իւր սովորութեամբ
 տաւակէր՝ հէ՛լու: Երբսը մարդու ջիւարին հասաւ, սկսաւ այն խեղճն
 ոտեղ տօ ճար կրտս. ինչու, հէ՛լու, քաւի լու, էլի ինչորեւ սէլն օտ, էս
 հնկնեմ փոս, էս Զարդեմ փոս (վիկ):